

sons de gestes»), W. E. Harkinsa (metrička funkcija formula u hrvatskosrpskoj i ruskoj epici), K. H. Polloka (upotreba metafora u balkanskoj slavenskoj narodnoj lirici). Toj se tematici približuju i neki referati održani u književno-lingvističkoj sekciji: P. G. Bogatyrëva (o funkciji dodatnih vokala u narodnoj pjesmi), K. Horáleka (o odnosu folklornoga i književnog stiha), K. Taranovskog (o odnosu ritma i smisla) i dr. O odnosu pisane umjetničke književnosti i folklora govorio je R. Triomphe (tema proljeća u narodnim običajima i u djelima ruskih pjesnika — strukturalna analiza). N. I. Kravcov referirao je o ulozi narodne epike u razvitku srpske književnosti. V. Latković govorio je o Njegoševu »Lijeku jarosti turske«, V. Nedić o Vukovoj pjevačici Živani, H. Vakarelski o demokratskim načelima južnoslavenske epike, O. Mladenović o kolu kao osnovnom obliku južnoslavenskog plesa. U tekstološkoj komisiji održao je K. V. Čistov referat o suvremenim problemima tekstologije ruskoga folklora.

Veliki broj i raznolika tematika referata ne dopuštaju da ovdje ulazimo u njihovu pojedinačnu analizu. Bilo je dakako, uz značajne priloge, i takvih koji nisu pošli dalje od deskripcije i sumarnog pregleda građe. Diskusija je istakla neka važna i zanimljiva pitanja (o mogućnostima definiranja balade, o načinu komparativnog pristupa slavenskoj epskoj poeziji i potrebi specifičnih distinkcija, npr. među historijskim pjesmama, dumama i hajdučkim pjesmama itd.), no vrijeme i obilje referata nisu, na žalost, omogućili da se ta i druga pitanja iscrpnije rasprave. Na tekstološkoj komisiji, u užem krugu, bez žurbe, razvio se vrlo sadržajan razgovor uz referat K. V. Čistova. Na kongresu je, na inicijativu sekcije za folklor, osnovana stalna komisija za folklor u okviru međunarodne slavističke organizacije.

Svi su referati bili unaprijed štampani u različitim edicijama pojedinih zemalja, pretežnim dijelom u prigodnim zbornicima posvećenim tom kongresu. Učesnici kongresa uspjeli su, na žalost, tek djelomice dobiti tekstove referata; osim toga, broj objavljenih studija posvećenih slavističkom kongresu mnogo je veći od pročitanih referata. Zbog svega toga pozdravilo bi se istinskom dobrodošlicom jedno izdanje koje bi sadržavalo bibliografski pregled svih zbornikâ i pojedinačnih rasprava posvećenih Petom međunarodnom slavističkom kongresu.

M. Bošković-Stulli

**SASTANAK KOMISIJE ZA NARODNE PREDAJE
INTERNACIONALNOG DRUŠTVA ZA STUDIJ NARODNIH PRIPOVIJEDA
(Budimpešta, 14—16. X 1963)**

Na osnivačkom sastanku Društva (Antwerpen 1962; vidi prikaz: Narodno stvaralaštvo — Folklor, 1962, sv. 3—4) bio je u središte pažnje postavljen problem katalogizacije narodnih predaja (»Sagen«), o čemu se tom zgodom raspravljalo pretežno sa širih načelnih pozicija (referati i posve sažeta diskusija publicirani su u knjizi: Tagung der »International Society for Folk-Narrative Research« in Antwerp. Antwerpen 1963). Već godinu dana poslije te konferencije održan je u Budimpešti sastanak posebne komisije za narodne predaje. Zadatak toga novog sastanka bio je da se na temelju dosadašnjih rezultata utvrde glavni principi na kojima bi se osnivao međunarodni katalog narodnih predaja kao i pojedini nacionalni i regionalni katalozi. Pripremljeno je u tu svrhu nekoliko referata koji su dijelom govorili o teoretskim problemima klasifikacije i katalogizacije a dijelom izvješćivali o praktičkim rezultatima na tom području.

Učesnici su dobili umnožene tekstove referata, kao i sažete preglede različitih sistema katalogiziranja u institutima pojedinih zemalja, usporedne tabele itd., tako da se većina referata mogla bez većih smetnji izlagati posve kratko, pa dijelom i izostaviti a da ipak budu prisutni i pridonesu svoj konstruktivni udio diskusiji — kojoj je dano najviše pažnje i vremena.

Kao domaćin, otvorio je sastanak istaknuti mađarski folklorist i društveno-politički radnik prof. Gyula Ortutay, a poslije njega govorio je osnivač i predsjednik Društva prof. Kurt Ranke (Göttingen). Referirali su C. H. Tillhagen (Stockholm) o definiciji narodne predaje, uz prijedlog sistema evropskoga kataloga; L. Simon-suuri (Helsinki) o sistematizaciji finskih predaja; K. C. Peeters (Antwerpen) o problemima kartografiranja u vezi s narodnim predajama; G. Burde-Schneidewind

(Berlin) o katalogizaciji povijesnih predaja; W. D. Hand (Los Angeles) o stalnoj funkciji i promjenljivim nosiocima radnje («dramatis personae») u narodnoj predaji; A. Kovacs (Budimpešta) o tipovima mađarskih šala o 'glupacima'; C. Barbulescu (Bukurešt), C. Romanska (Sofija), G. Megas (Atena) i S. O'Suilleabhain (Dublin) govorili su o narodnim predajama u svojim zemljama; O. Sirovátká (Brno) o morfologiji a J. Jech (Prag) o varijabilitetu narodnih predaja u vezi s katalogiziranjem; I. M. Greverus (Marburg/Lahn) govorila je o sistemu katalogizacije predaja u centralnom arhivu narodnih pripovijedaka u Marburgu.

Diskusija je istakla nekoliko važnijih problema. Npr. pitanje definicije narodnih predaja i skupina koje se njome obuhvaćaju (među ostalim, da li i legende — kojima je osnova religiozna). Raspravljalo se o osnovnom kriteriju razvrstavanja — da li prema pojedinim motivima ili prema cjelovitim tipovima (kristaliziranim epskim formama), a s time u vezi i o odnosu memorata i fabulata, te o razvrstavanju prema funkciji, osnovnoj temi ili prema likovima, nosiocima radnje. Govorilo se o razgraničenju mitoloških i povijesnih predaja, o brojnim prelaznim formama i postojanju istih motiva u različitim skupinama predaja, zbog čega će biti potrebni solidni predmetni registri i unakrsna upozorenja. Mnogo se diskutiralo o odnosu regionalnih, odnosno nacionalnih kataloga prema internacionalnom, pa se došlo do zaključka da će se tek na osnovu onih prvih moći izraditi međunarodni katalog, ali da bi se nacionalni i regionalni katalozi koji su u pripremi, već sada trebali izradivati po zajedničkim osnovnim kriterijima. Regionalni katalozi obuhvaćali bi građu u svoj njezinoj specifičnoj raznovrsnosti, dok bi u međunarodni ušlo ono što je zajedničko, što je interetničko, pri čemu bi se tematske skupine osnivale kako na općoj tipološkoj srodnosti tako i na genetički, odnosno migracijom povezanim sižeima i motivima. K. Ranke, govoreći o stanovitom skepticizmu koji se katkada očituje prema katalogizaciji uopće, pozvao se na svoj prilog u časopisu »Volkskunde« (Antwerpen 1963, br. 3), gdje je riječ o pripremanju kataloga kao prijeko potrebnih, u biti doduše podređenih pomoćnih priručnika, no takvih da se bez njih istraživač danas više ne može snaći u mnoštvu razasute građe.

U diskusiji su sudjelovali i jugoslavenski predstavnici (M. Matičetov i M. Bošković-Stulli). Na kraju je izabrana uža komisija od sedam članova (među njima i autor ovog prikaza), sa zadatkom da pripremi prijedlog osnovnih skupina prema kojima bi se predaje od sada razvrstavale. Komisija je izradila prijedlog, držeći se načela da skupine treba da budu dovoljno široke i općenite kako bi mogle obuhvatiti građu pretežne većine evropskih i njima srodnih tradicija i da ujedno ostave nacionalnim katalogima slobodne mogućnosti za uključivanja lokalnih obilježja. Predložene su samo glavne skupine, dok bi detaljnu razradu izvršili autori nacionalnih kataloga, uz preporuku da se pridržavaju najprikladnijih obrazaca iz dosadanih već izrađenih kataloga, odnosno predloženih tabela; skupine bi trebalo razvrstavati prvenstveno prema dominantnim temama a ne prema nosiocima radnje (mitološkim bićima, historijskim licima i sl.). Evo predložene sheme:

- I. Etiološke i eshatološke predaje
- II. Historijske predaje i predaje o povijesti civilizacije
 - A. Postanak mjesta i dobara vezanih uz civilizaciju
 - B. Predaje o lokalitetima
 - C. Predaje o drevnoj povijesti
 - D. Ratovi i katastrofe
 - E. Istaknute ličnosti
 - F. Povređa reda i običaja
- III. Nadnaravna bića i sile/mitske predaje
 - A. Sudbina
 - B. Smrt i mrtvi
 - C. Sablasna mjesta i utvare
 - D. Povorke i bojevi duhova
 - E. Boravak na drugom svijetu
 - F. Duhovi prirode
 - G. Duhovi mjesta vezanih uz civilizaciju
 - H. Preobražena bića
 - I. Đavo
 - K. Bolesti i demoni bolesti

- L. Osobe s nadnaravnim (magijskim) darovima i moćima
- M. Mitske životinje i biljke
- N. Zakopano blago

IV. Legende (religiozne)/mitovi o bogovima i herojima

U vezi s prikazanim sastankom komisije za narodne predaje održan je i poseban dogovor predstavnika balkanskih zemalja o koordinaciji i uskoj suradnji u pripremanju balkanskih kataloga (na inicijativu rumunjskog predstavnika M. Popa).

Sastanak je bio sadržajan i konstruktivan. Pokazao je i ovom zgodom veliku prednost onih naučnih skupova koji su tematski i problematski tačno određeni i na kojima sudjeluju stručnjaci aktivno zainteresirani za temu sastanka. Sastanak je ujedno bio i izraz prijateljske konkretne suradnje među istraživačima iz zemalja s različitim društvenim uređenjima.

Poslije toga sastanka ostaje nama istraživačima u Jugoslaviji ozbiljan zadatak da znatno pospješimo započete napore oko katalogizacije naših predaja, pogotovo sada kad se suradnja uspješno ostvaruje i u međunarodnim okvirima.

M. Bošković-Stulli

MAĐARSKI ETNOGRAFSKI KONGRES (Budimpešta, 16—20. X 1963.)

Osnovna tema prvoga kongresa mađarskih etnografa glasila je: »Kultura mađarskog naroda u Evropi«. Bio je to nacionalni kongres s brojnim stranim gostima. Njegov nacionalni okvir u stvari je znatno premašen ne samo po sastavu učesnika nego i time što glavna tematika, koja je prožimala pretežnu većinu referata, ima širu načelnu važnost za etnološka, odnosno folklorna istraživanja: to je problem interetničkih odnosa.

Tu su problematiku iznijela već uvodna predavanja što su ih održali Bela Gunda (»O regionalnim i strukturalnim obilježjima mađarske narodne kulture«), Gyula Ortutay (»Među Istokom i Zapadom«) i István Talási (»Materijalna kultura mađarskog naroda«), a proizlazila je i iz većine ostalih referata.

Spominjemo, s područja folklora, referat Linde Dégh (interetnički odnosi mađarskih pripovijedaka), Tekle Dömötör (evropski odnosi u mađarskim vjerovanjima i običajima), Lajosa Vargyasa (mađarske balade na granicama Istoka i Zapada), Ingeborg Weber-Kellermann (interetnički odnosi na primjeru narodnog pjevanja u jednome njemačko-mađarskom selu), Györgyja Martina (istočnoevropski odnosi tipova mađarskih plesova), Cvetane Romanske (bugarske i makedonske narodne pjesme o ličnostima iz mađarske povijesti), B. Putilova (slavensko-mađarski folklorni dodiri). Kurt Ranke govorio je o graničnim situacijama u narodnom pripovijedanju (o pojavi da se stanovite pripovijetke ne šire preko nacionalnih granica, ili se, ako ih prijeđu, bitnije mijenjaju). J. Sinninghe govorio je o seljaku u nizozemskim pripovijetkama, E. Virsaladze i Ks. Siharulidze o gruzinskoj epici a G. Čikvadse i V. Ahobadse o gruzinskoj narodnoj muzici i instrumentima.

Referati s područja društvene strukture i materijalne kulture govorili su o mađarskim obiteljskim zadrugama (J. Morvay), o odnosu graditeljstva i organizacije obitelji u Slovačkoj (S. Švecová), o nekim specifičnim mađarskim tipovima naselja (T. Hofer), o povijesnim slojevima mađarske pučke stambene kulture (K. Csilléry), o tradicionalnom i modernom planinskom stoačrstvu u Srednjem balkanskom gorju (V. Marinov), o stočarstvu na Tatrama i u Karpatima (A. Szyfer, I. Balogh), o utjecaju ekonomskih promjena na oblikovanje današnjih etničkih grupa (O. Skalniková), o proučavanju suvremenoga sela (B. Božikov, V. Zelenčuk). O pekvama u južnom panonskom području govorio je M. Gavazzi, o mađarskom poljodjelskom oruđu I. Balassa, o dualitetu mađarske poljoprivrede L. Takács, o međunarodnoj suradnji u pitanjima evropske agrarne etnografije govorio je W. Jacobeit a o istraživanju tradicionalnoga ribarskog oruđa M. Znamierowska-Prüfferowa. O lovu na losose u Švedskoj govorio je J. Granlund, o mađarskom i njemačkom vinogradarstvu I. Vincze i R. Weinhold, o mađarskom ekstenzivnom seoskom gospodarstvu u XVIII i XIX st. T. Hoffmann. O etnogenetičkim problemima referirali su H. Vakarelski, V. Abajev, G. Čitaja i dr. dok je S. Bruk govorio o etničkoj kartografiji a I. Grozdova o proučavanju evropskih naroda u Etnografskom institutu AN SSSR.